

KATRAN

FİKİR, SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

SAYI-4/OCAK 2026

Varoluş Politikası ve Zulüm

Çağan GÜNAYDIN • Hazal KURNAZ • Atalay OSMANOĞLU • BULUT • Uğur DEMİRCİ • Furkan DEMİR •
Okan OKUTAN • Ferhat EVREN • Anıl AYDOĞDU • Derya GÜRCAN • Gökçe AYTEKİN • Ayşe AKDUMAN
• Serhat GÖK • Yusuf KARA • Esra ÖZDEMİR • Rojda AKSAL • Yılmaz Boran KILIÇ • Gülşen ÖZTÜRK •
Osman AKÇAY • Zeynep YEŞİLBAŞ YARDIMCI • Irmak YÜCELLEN • Arin Sera •
Pakize GÜVENÇ • Mustafa ÇINAR • Sedat TURAN • Nuray YAY •

KIRMIZI KARANFİL EKTİK, KATRANIN BAĞRINA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Nuray YAY

EDITÖR

Seval TUNÇ

Nurcan TOPAL

İrem KARABACAK

Nuray YAY

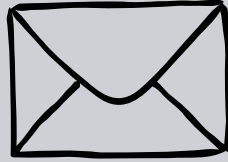
DIZGI/MIZANPAJ

Serdar ERDOĞMUŞ

Nuray YAY

Elif İPEK

Canan GEÇGEL

ESERLERİNİZİ GÖNDERMEK İÇİN:

katrandergi@gmail.com

BAŞLARKEN

O ZAMAN ŞUNU ANLADIM KI, BİR TEK GÜN DIŞARIDA
YAŞAMIŞ OLAN BİR KİMSE, HIÇ ZAHMETSİZ YÜZ SENE
HAPISTE KALABILIR.

-YABANCI-ALBERT CAMUS

Bu bir teşekkür notudur..

Bu sayımızın çağrısını, “Dünyanın neresine bakınca canın acıyor?” sorusuyla açmıştık. Amacımız, büyük anlatıların, hazır cevapların, sloganların gölgesinde kalan insanî sızları duyabilmek, onlara bir sayfa açabilmektir. Aldığımız yanıtlardan biri, bizi hem derinden sarstı hem de en temel çıkış noktamız üzerine yeniden düşünmeye zorladı. Irmak YÜCELLEN'e en içten teşekkürlerimizi iletiyoruz. Çünkü bu, haklı bir uyarıdır.

“İdeoloji karşıtı” derken kastettiğimiz şey; insanı kalıplara hapseden, düşünmeyi değil itaati önceleyen, eleştiriyi susturan katı dogmalardır. Ancak, yazarın da altını çizdiği gibi, dünyayı anlamlandırma çabamızın kendisi –ister onu adlandıralım ister adlandırmayalım– bir perspektif ve bir ‘lens’ taşır. Bizim burada aradığımız, o lensin donmuş bir dogma haline gelmemesi, daima canlı, eleştirel, insanın somut acısına dokunabilen bir yerden beslenmesidir.

Yazar bize şunu hatırlatıyor: Vicdan, bazen bir sistem eleştirisidir. Bir fikir, ne kadar keskin olursa olsun, eğer bir ekmek kuyruğundaki umutsuzluktan, geçim derdindeki yılgınlıktan filizleniyorsa, onu sadece “ideolojik” diye kategorize edip öteleyemeyiz.

Biz Katran olarak, kesin cevapların değil, doğru soruların peşindeyiz. Bu metin, bizim için çok değerli bir soru seti sunuyor:

- Bir düşünce sistemi, onu savunanın vicdanından ayrı düşünülebilir mi?
- “Tarafsız” olma çabası, görünmez bir ideolojinin taşıyıcısı olmamıza sebep olabilir mi?
- En önemlisi: Sizin kalbiniz neye sızlıyor?

Biz, sadece bu konuşmayı başlatmakla yükümlüyüz. Gerçek hafıza, ancak bütün sesler bir araya geldiğinde oluşur. Sesinizi bekliyoruz. Eleştirilerinizi bekliyoruz. Keyifli okumalar dileriz.

Saygılarımızla,
Katran Dergi Ekibi Adına
Nuray YAY

İdeolojinin kendini var etme çabası zulüm değil de nedir?

Belki de yazdıklarım tuhaf gelecek, ama dünyada en çok insana zulmeden sistem hakkında hâlâ dipnot bile düşülmüyor. Tanır mısınız bilmem; kendisi kapitalizm.

“İdeoloji değil, insan ve vicdan arıyoruz.”

Eminim bu sözler iyi niyetle, vicdani ya da lirik bir yerden yazıldı. Benim de kimseyi

aşağılamak gibi bir niyetim yok. Ama kendimi durduramıyorum; böyle cümleler okudukça

kalbim gerçekten sızlıyor. Çünkü yalan bunlar. Hem de ne kadar basmakalıp bir yalan.

Tam bir merkezci söz bu. “Her iki taraf da kötü be abi,” ciliğin cilalı versiyonu. Propaganda

karşıtlığı yapacağız diye propagandanın en dibine düşmüşsünüz, farkında bile değilsiniz.

Siyaset sizin için upuzun, gevşek bir kalıp; her beğenmediğinize, her eksik olana uzatıp içine

sokuyorsunuz. Nerede bir yolsuzluk, nerede bir kötülük görürseniz hemen o kalıba

yapıştırıyorsunuz: “Politik bu,” “ideolojik bu...” Hele şu “ideoloji”! Öyle kötüleniyor ki,

sanırsınız Soğuk Savaş dün bitti, Sovyetler dün yenildi, Amerikan emperyalizmi dün “zafer”

ilan etti.

Oysa ideoloji kötülen bir hezeyan falan değil; dünyanın nasıl işlediğine dair sistematik bir

bakıştır. Sizin dünya görüşünüz yok mu? Kim demiş benimki yanlış diye? Şimdi “Biz senin

ideolojin yanlış demedik ki, niye alınıyorsun?” diyeceksiniz. Ama ideolojiyi bu kadar

şeytanlaştırarak tam da bunu yapıyorsunuz işte. Kelimeyi “dogma” ile eş anlamlı, “gerçeklik”

ile zıt anlamlı kullanmak da tam bu oluyor.

Bu bakışın doğası gereği bir “tek gerçeklik”e inandığınız ortada. “İdeoloji gerçek değil,”

diyorsanız, sizin için gerçek olan başka bir şey de var demektir. “E var ya, bilim var!”

diyeceksiniz. Ama pozitivizm çoktan geride kaldı. Hele sosyal bilimlerde sandığınız kadar

popüler hiç olmadı. Olguların nasıl tanımlanacağı üzerine hâlâ tartışılan bir alanda ideoloji;

dogmatik bir sis değil, tam tersine, gerçekliğin öznel olduğu bir evrende dünyayı anlamamıza

yarayan bir lens.

İdeolojiyi dogma gibi görenler ise genellikle kendi inandıklarını “gerçeklik” adıyla dayatanlar

oluyor. Kimseyi hedef göstermek istemesem de, özellikle merkeziler ve liberallerde yaygın

bir davranış bu. Kendi görüşleri gerçektir; diğer herkesin görüşü “ideoloji”: yani sahte, yani

irrasyonel. İşte benim yüreğim burada sızlıyor. İnsanların toplumsal “doğrular” sorgulaması

kınanıyor. Statükoya itiraz eden “aşırı”, “fanatik”, “ideolojik” ilan ediliyor. Statüko ise her

zaman “gerçek” ve “doğru”.

2025'teyiz ama McCarthycilik hâlâ bitmedi. İnsanlar hâlâ ideolojiden korkuyor; ideolojiyi

vicdansızlıkla eşliyor. Marksizm dendiğinde hâlâ “Patates mi yemek istiyorsunuz?” diye

dalga geçiyorlar. Sanki şu an çok iyi besleniyormuşuz gibi... Bu yaz hangimiz kiraz alabildi?

Hangimiz incir gördü? Patates bile pahalı.

Kim demiş ideolojide vicdan yok diye? Nasıl olmaz? Dünyanın her yerinde ezilenin yanında

duran, özgürlüğü savunan, yaşam hakkını koruyan, senin ve benim kendimizi var etme

hakkımızı bağrında taşıyan ses değil mi o?

Ben bu hayattan sıkıldım artık. Kapitalizmde hayat bana yaşamaya değer gelmiyor. On iki yıl

eğitim, ardından üniversite; sonra okuduğum bölüm ne olursa olsun saçma sapan bir işte

eriyecek bir ömür... Patron benim emeğimden zengin olacak, ben ise piyasada ancak

sağladığım kâr oranında bir “ürün” olacağım. Satıyorum! Emeğimi, ömrümü, benliğimi

satıyorum! Karşılığında bir maaş alıyorum. O maaş kiraya, sigortaya, temel ihtiyaçlara

gidiyor. Altmış beş yıl, emeklilik yaşı artarsa belki daha fazla. Yaşamak için çalışıyorum;

çalışmak için yaşıyorum.

Çocukken ölmezsem ya da yolun sonunda düşüp kalmazsam, çökmüş bedenimle birkaç

yıllık emeklilik kıratısının tadını çıkarmaya çalışacağım. Sonra? Seksen doksan yaşımda bir

mezar parası...

Geride ne kalacak? Ne bir ev, ne bir aile, ne bir benlik. Sadece kendimi harcayarak geçen bir

hayat.

Ben bu hayatı yaşamaya değer bulmuyorum. Kapitalizm modern köleliktir. Çok çalışarak

zengin olunmaz; zenginleri zengin eden emek değil, kapitaldir. Ve biri gelip bana bu düzenin

köleliğini reddedebileceğimi, üretim araçlarının bize ait olması gerektiğini, insanın bir kazanç

makinesi olmadığını söylüyor. “Temel ihtiyaçlara erişmek insan hakkıdır,” diyor.

Şimdi gel de bana ideolojinin vicdansız olduğunu söyle.

Upuzun ekmek kuyruklarında, sekiz saatlik ölüm vardiyanlarında, bir maaş çekinin peşinde

tüketilen bir ömrün sonunda elimde kalan biraz ter; o da yetmezse bazen binlerce ceset...

Başka hiçbir şey yok: ne bir çatı, ne bir yemek, ne bir damla su.

Söylesene bana, bütün bunlara sahip olma hakkımı savunan şey vicdan değilse nedir?

Benim kalbim kapitale karşı sızlıyor. Bilmem, sizinki neye sızlar?

Ama elbette kötüdür ideoloji; zehirdir, aklın eriyiştir, insanın laneti... Sözde yalnızca

“ötekilerin”ki ideolojidir; sizinki her zaman “gerçeklik.”

KORKMA!

Zihnim en kör mahzenlerine kadar toprakla dolu
Hiçbir kargayı ürkütmüyor amigdala korkuluğu
Kalbim yayılım ateşinde kalmışmış
Ve lağım kokarmış bazı yaşamların belirteçlik duruluğu
Klavyemin n harfi sararmış
A harfi çoktan morarmış
Ve e harfi sorarmış
Nerde ulan bu çocuğun kaz tüyü yorganı bu velet toprakta uyumazmış
Doğru belki ben uyumsuzum
Şımarık, Korkak, Cesur bir o kadar da huysuzum
Ama ölmez benim uzun parmaklarım
Bir ben gördüm mü öylece kalakalırım
İçimde güllere karışır dikenli teller
Hangi göz baksa korkudan yüreği sıkışır
Beyaz duvarlar dayansa gamsız hırsız eller
Çocukluk ancak cehenneme yaraşır

ÇAĞAN GÜNAYDIN

GAZİ

Alaya alınmış ülkemin şehit çocukları
Zira içlerinde yanıp tutuşan bağımsızlık bilinci
Ve bir o kadar acımasız ama merhametli yürekleri
Uçsuz bucaksız sonu olmayacak özgürlük arayışları
Hatta paranın kölesi olmuş şu sistemin tükenmiş öğrencileri
Onlar yaşayan bir ruha muhtaç ölü bedenle
Satın alınamayan bereketin içinde yoksul hayatla
Sokaklardaki haykırış seslerinin çaresiz sahibi
Ve sorgulanmayan zindanlarda devam etmiş şiirleri...

HAZAL KURNAZ

DEVİRİM

Gece...

Ürkünç renklerin alaşımından
bir zindandır yattığımız yatak,
başımızı koyduğumuz yastık,
unutulmuş dinginlik...

"Macbeth uykuyu öldürdü" nidâları
çın çın çınlar,
kan çanağıdır gözlerimiz
yumamaktan..

Gıcırdamakta eski plağın iğnesinde
yeni şarkılar,
ve mâlum olsun ki cümle cihâna
yedi notanın kombinasyonundan mürekkep
melodilerimizin hiçbirinde
yeri yoktur korku denen illetin,
emsalsiz gölgeler üstünde ay ışığı
yansır doğum sancılarına devrimin!
Sabah...

Yerli yerindeyse hâlâ hürriyetimiz,
yemekten noksan bir kahvaltı masasında
iç çekeriz,
tüten sigaramız
ve gazetemiz eşliğinde...

Kanıksanmış,
yadsınmış,
üstü örtülmüş haksızlıkları
sindiremeyiz, aç karna tütün sindirebilsek de!
Ne süzeriz gözlerimizi,
ne de şarap içeriz Beyoğlu'nda
yasaklanmış semtler
-bari hukuk ver oradan
-orada hukuk yok abi
-yapma be sezai...

ANIL AYDOĞDU

KIFAYETSİZ SOLUĞUN MIRASI

Her şeyin istemsizce sorumluluğunu almamla başlayan bir hikâye.
Ciddiyetimin bedene sıkışmış ruh gibi mahsur bırakılması,
Heyecanımın kamçılanan attan farksız olması,
Kaderimin esaret pençesine takılması anlattı bana kefaretimi.
Dilime yuva yapıp oradan çıkmak bilmeyen,
Bu vasiyetsiz dünya mirasından sadece bana kalan,
Kırpıklarının arasındaki hayranlık ovası.
Kaçak olarak yaşıyorum günleri,
Bir türlü aklayamıyorum düşlerimi,
Hasret dağlarına tırmanan keçi inadı sanki,
Bendeki bu bozkır sevdası.
Parça parça anılar, raflara dizilmiş duygular,
Hasta yatağında sızılar, rüyalarda başlayan yangınlarda,
Tek başıma ölmem gerekiyormuş onu anladım.
Bu imtiyazdan uzak bir vardiyada,
Ne tarafa dönsem bana çevrilmiş bir ayna,
Karanlığı tercih etsem ne fayda,
Kokusuna esir bırakıldığım,
Ömrüme sıkışmış bir lahza.

ATALAY OSMANOĞLU

ESKİDEN TANIŞIYORUZ

Biz seninle çok eskiden tanışıyoruz.
Sen değil miydin bahçemdeki bahar
Sen değil miydin penceremden süzülen güneş,
Sen değil miydin tenimde gezinen rüzgar.
Bir akşamüstü serinlik sonrası yağan yağmurdaki sen değil miydin.
Biz seninle çok eskiden tanışıyoruz,
Aşınayız seslerimize, kokularımıza
Biz birbirimizi içimizdeki yalnızlıktan tanırız.

DERYA GÜRCAN

VİCDANİ SORUMLULUĞU ÜSTÜNDEN ATMA(!) SEANSI

(Yazı boyunca konudan her saptığımda beceriksizce üstünü örtmeye çalışıyorum, affedin. Sadece profesyonel bir yazar değilim ve bunu söylemekten çekinmem. Bu da benim dağınık-oldukça dağınık- sesim. En az zihnim, zihnimiz kadar. Ben, konu yazı yazmak olunca sohbet eden ama sohbet etmeye gelince yazı yazarak iletişim kuran bir insanım... Bu da böyle bir dipnot olsun istedim.)

Bu yazıda zulüm gören coğrafyaların hâlâ zulüm görüyor oluşunun sebebini anlamaya çalışacağım. Çünkü her ne kadar bazı "otonom" sistemler var desek de temelinde her şey-ama her şey- bizim "insanlığımız". Buna insanlık hâli demeyebiliriz. Buna, psikolojik sebepler diyebiliriz mesela. Sonra bu sebeplere dayanarak televizyon karşısına geçer ve "Ben en azından falanca gönderiyi beğenmiştim" deriz. Evet, beğenmiştik. Ben de beğenmiştim. Ama bazı kadim işleyişler vardır. İnsanlığın başlangıcından bu yana var olan bazı şeylerden söz ediyorum. Yemek yemek, su içmek mesela. Bunları henüz tamamen dijitale taşıyamadığımız-ve kanımca taşıyamayacağımız- gibi bize büyük büyük büyük dedelerimizden miras bir de zulüm vardı, onu da taşıyamadık. Aslında dijital zulümler de var, bunlar şu an konu dışı olmakla birlikte üzerine uzunca yazı yazılabilecek bir şey olduğundan umuyorum ki bir gün birileri ya da dilim dönerse ben bahsedebilirim. Dijitaldeki zulme dijital olarak karşı durursunuz. Ama fiziksel zulme dijital olarak en fazla bir yaptırıma sebep olacak kadar karşı durursunuz. Beni yanlış anlamayın, hep birlikte zulüm gören coğrafyalara savaşılmaya gidelim demiyorum. Görece sınırlı zihnimin beni yine hapsettiği bir paradokstan bahsedeceğim sadece. Çünkü henüz kendini kurtarması gereken bir milletken bir başkasının yardımına koşamayacağız. Eleştirdiğimi yapacağım, bir yazı da ben yazacağım. Sonra televizyon karşısında istatistikleri okuyup "Ben de bir şey yazmıştım" diye kendimi rahatlatacağım. İzninizle ben kendi "vicdanî sorumluluğu üstünden atma(!)" seansıma başlamak isterim.

Filistin'in çılgılığı,dünyanın kulak zarını delebilecek bir frekansta. Bir saniye, dünyanın kulağı mı, dedim? Pardon, dünyanın kulağı en son yüzyıllar önce, evrimle veya devrimle adı her ne ise, kayboldu. Ama konuşabiliyor hâlâ. Sadece konuşası yok. Ona bir insan gibi bakmalıyız. Konuşası olmayan bir insan pekâlâ üzüldür, değil mi? Empati duygunuz sınırlarını aştığında kendinizi Netyenahu'nun travmalarını düşünürken bulabilirsiniz. Sanırım dünya da bir sınır aşımı içinde. Bu sessizlik, basit bir kayıtsızlık değil; emperyalizmin modern psikopolitikasının ürettiği, nöronlarına işlemiş kolektif bir tepki (ya da tepkisizlik) mekanizmasıdır. İnsanlık, zulmün bu kadar yakınından geçerken nasıl bu kadar uzak kalabiliyor? Cevap, Edward Said'in 'Şarkiyatçılık'ında işaret ettiği "Öteki"nin insanlıktan çıkarılmasında, Hannah Arendt'in 'Kötülüğün Sıradanlığı'ndaki bürokratik uzaklaşmada ve Frantz Fanon'un 'Yeryüzünün Lanetlileri'nde tarif ettiği şiddetin psikolojik temellerinde yatıyor.

Psikolojik temellerden başlayacak olursak, emperyalist söylem,sömürüleni "insan-altı" (subhuman) bir kategoriye indirgeme sanatıdır. Said'in gösterdiği gibi; Batı, Doğu'yu kendi kurguladığı egzotik, ilkel, kaotik bir "Öteki" olarak yarattı. Bu kurgu, sadece bir coğrafyayı değil, bir zihniyeti meşrulaştırır. Zulüm gören, bu söylemde "terörist", "medeniyetsiz", "düzen karşıtı" bir silüete dönüştürülür. Noam Chomsky'nin 'Rızanın İmalatı'nda anlattığı gibi, medya bu silüeti sürekli besleyerek, batılı izleyicinin zihninde bir duygusal mesafe yaratır. Sadece batılı izleyicinin değil -hatta batılı izleyicilerin büyük çoğunluğu bu oyundan çekildi- duygusal mesafeyi uygun gören herhangi bir fikrin sempatzanını da etkiler. Acı, bir "biz"in acısı değil, "onlar"ın -yani, anlaşılmas, belki de hak edilmiş- bir kaderi haline gelir. Bu, Judith Butler'ın 'Kırılgan Hayat'ta değindiği "yas tutulabilir" ve "yas tutulamaz" hayatlar ayrımının ta kendisidir: Bazı ölümler medyada saygıyla anılırken, bazı ölümler istatistiğe dönüşür.

Sessizliğin psikolojik altyapısı,soğuk siyasi ve ekonomik çıkar ile mükemmelleştirilir. Vladimir Lenin'in 'Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması'nda tarif ettiği gibi, emperyalizm, sermayenin yoğunlaşması ve dünya pazarının paylaşılmasıdır. Ortadoğu; enerji kaynakları, jeopolitik koridorlar ve silah pazarı demektir. Örneğin Filistin'in acısı, bu büyük satranç tahtasında bir "yan hasar" olarak görülür. Devletlerin sessizliği, Hans Morgenthau'nun 'Uluslararası Politika'da savunduğu 'realpolitik'in bir tezahürüdür: Duygu değil, ulusal çıkar esastır. İsrail, bu çıkar hesaplarında Batı için stratejik bir müttefik, bir ileri karakol, bir teknoloji ve silah laboratuvarıdır. Norman Finkelstein'in 'Holokost Endüstrisi'nde değindiği gibi, Holokost'un tarihsel travması da, eleştiriyi susturmak için araçsallaştırılan bir kalkan haline gelebilir.

Şimdi gelelim sınır aşımı halindeki dünyaya. Konuşası olmayan dünyaya. Yani bireye. Bireyin sessizliği ise daha karmaşıktır. Küresel adaletsizlik o kadar büyük, sistem o kadar karmaşık görünür ki, Slavoj Žižek'in işaret ettiği gibi, birey "kötü bir şeyler yapmaktansa hiçbir şey yapmamayı" seçebilir. Bu, bir öğrenilmiş çaresizlik ve "etik tükenmişlik"tir.

Peki bu sessizlik nasıl kırılır? Ben de bilmiyorum açıkcası. Ama yine de bildiğim kadarıyla yazayım. Edward Said'in entelektüel sorumluluğa yaptığı vurguyla başlamalı: Gerçeği söylemek, iktidara hakikati söylemektir. Bu, Howard Zinn'in "tarafsız olamayacağınız" tarih yazımı anlayışını benimsemek demektir. Açık söyleyeyim, her ne kadar mağdurun tarafında olmayı tercih etsem de tarafsız tarih yazıcılığı konusunda fazlasıyla sabit fikirliyim. Bu çağda, şimdiki zamanda, ne yapıyorsak, kimi tarafını tutuyorsak tutalım ama çocuklarımız kimin tarafında olacağına karar verebileceği objektif bir tarih öğrensin. Dünyadaki en ütöpik isteklerden biri de bu olabilir sanırım. Çünkü şimdiki zamanda yaşananları bile objektif öğrenemiyoruz. Medya, elimizden özgür düşünceyi aldı. Taraf tutmak bizim seçimimiz değil, medyanın seçtirmek istediği . Öyle ki bazen zulüm göreni desteklerken "acaba doğru olan tarafta mıyım" diye sorguluyorum. Bence yalnız değilim. Medyanın sınırları içinde özgürüz. Nereye daldım ben? Tarih yazıcılığı hatta şimdimizin yazıcılığı başka bir yazının konusu, diyormuşum. İyice köşe yazarı zannetmeye başladım kendimi.

Zulüm meselesi, emperyalizmin sadece siyasi değil, psikolojik ve ahlaki bir sınavıdır. Sessiz kalmak, yalnızca bir tarafı değil, insan olma iddiamızı da kaybetmektir. Geriye, Ahmed Arif'in dizelerindeki gibi bir seçim kalır: "Dayan, rüsva etme beni"

Nuray YAY

GREGOR ÜLKESİNİN KONSOLOSLUĞU

Haşmet kapının önünde durduğunda, sabah güneşi henüz duvarların soğuk taş dokusunu ısıtmaya başlamıştı. Gölgelere baktı. Kendi gölgesini aradı; ne kadar da uzaktaydı gölgesi...

Bu binaya adım atmak, aslında karanlık olan bir siyahtan çıkıp başka bir karanlık karaya gitmekti.

Tam da bu yüzden, açılan demir kapının parmaklıklarını geçerken elleri ve yüreği titredi.

Elinde tuttuğu belgeler, formlar, fotoğraflar, açıklamalar dışarıdan bakıldığında sıradan bir başvuru dosyasıydı.

Ama Haşmet için bunlar, iyi bir ihtimalin sadece kâğıtlara dökülmüş haliydi.

Gregor Ülkesi....

Uzaktı aslında. Hem de çok.

Fakat haritada birkaç parmaklık yolda. Var mıydı gerçekten böyle bir yer?

İnsanın ruhunu bir ülke yapsan, herkes o ülkede mi yaşar? Ya ruhu oraya sığmazsa? Haşmet'in gitmeye çalıştığı Gregor da böyle bir yerdi; bir ülke değil, ruhunun boyunu ölçeceği bir boy aynası ülkesiydi.

Konsolosluğun kapısından içeri giren herkes gibi o da numara alacaktı.

Onu bile layık görmemişlerdi oysa ki. Bir sürüden farksızdı her şey; "Yürü!" diyen bir çoban vardı.

Acımasızca ne olacağını bilmeyen, şirin gözükmeye çalışan insan yığınları... Tebessümün arkasında bir damla yaş dökülecek kadar hüzünlü, heyecanlı ve korkak. Baştan sona tutarsız ve acınası...

Koridor boyunca uzanan sessizliği bölen tek ses:

"TEK SIRA!"

Haşmet içeri adım attı.

Korku adımlarını ağırlaştırırsa da bazı yollar ancak yüründüğünde anlam kazanırdı.

Konsolosluğun içi, dışarıdaki güneşi yutmuş gibiydi.

Duvarlar gölgelerle kaplıydı, hava ağırdı; sanki her nefes, insanın içindeki bir hatırayı da beraberinde çekip alıyordu.

Haşmet içeri adım attığı anda, bir yabancıнын değil, kendi yalnızlığının içine girmiş gibi hissetti..

Bekleme salonu neredeyse tamamen sessizdi. Herkes kendi düşüncesine gömülmüş, kendi iç sınırlarında kaybolmuş gibiydi.

Gregor Ülkesi'ne gitmek isteyen insanların yüzünde aynı şey vardı:

Bir yerden kaçanların ve başka bir yerlere tutunamayanların ortak, tarifsiz hüznü.

Bir sesle irkildi:

-Sağ dört parmak, sol dört parmak, iki baş parmak.

Yine ayakta... Yine tek sıra... Yine bekleyerek...

Gregor'a gitmek...

Varmaktan çok gitmeyi düşündü. Hüzünlü olan burasıydı; gitmek istemesi, varabilmesi değildi.

Neden?

Neden gitmek isteseydi? Neden tüm umutları tüketecek karanlık tüm dehlizlerine kadar girmişti?

Neden insanların gölgeleri yanlarında değil de çok uzaklardaydı?

"Neden..." diye içinden öylesine güçlü bağırdı ki, acaba bir ses çıktı mı korkusuyla etrafına bakındı. Maskeli balo salonundan farksız, en güzel yüzlerini gösterme çabası içindeki insanlar...

Gülecek kadar hüzünlülerdi aslında.

Camın arkasında oturan görevli, turuncu gözlü, mavi saçlı ve üç kulaklıydı.

Yüzünde en ufak bir tebessüm yoktu.

Sesi, soğuk bir ülkenin soğuk bir sabahında kahvaltı masasında ayakta durman gerektiğini hatırlatıyordu: "O masaya ait değilsin."

"Dilimizi biliyor musunuz?" dedi.

"Çok az... Kendi dilimde devam edebilir miyim?" dedi Haşmet.

Haşmet dosyayı uzatırken kendi sesini duymadı.

Sanki bütün konuşmayı içinden yapıyordu.

Görevli belgeleri incelerken Haşmet ilk kez şunu düşündü:

Gregor'a giden yol gerçekten karşıdaki kapıdan mı geçiyordu, yoksa insan bazen en uzak yolculuğa kendi içinden mi çıkıyordu?

Görevli, Haşmet'in uzattığı evraklara neredeyse nefes bile almadan göz gezdiriyordu.

Gözlerinde hiçbir sıcaklık yoktu. Ne kadar kolaydı bir şeylere bakan ve onay veren birisi olmak, diye düşündü. Dosyayı açışındaki mekanik hareket, yıllardır aynı cümleleri kurmuş birinin yorgunluğuyla doluydu.

"Neden gitmek istiyorsunuz?" dedi görevli.

Tonunda ne tepki vardı ne merhamet; yalnızca keskin bir soğukluk.

Cevap vermeden yanında oturan ailenin konuşmalarını duydu.

Kadının yanında duran küçük kız, annesinin eteğine tutunarak fısıldadı:

"Anne... Buradan çıkınca hamburger yiyeceğiz değil mi? Hani dediğin o büyük soslu olan?"

Kadın gülümsedi.

Sıcacık, hayat dolu bir gülümsemeydi.

"Elbette," dedi. "Söz verdim ya. Buradan çıkar çıkmaz en güzelini yiyeceğiz."

Kızın gözleri parladı.

Onlar tek sıranın dışındaydılar. Onlara "Tek sıra!" diye bağırın kimse yoktu..

Her kapının arkasında bir ses... Onlar Gregorluydu.

Sıra beklemiyor, herkesin önüne geçebiliyorlardı.

Her kapıda bir görevli onlara eşlik ediyordu.

Oturdular; ayakta değillerdi.

Işık onun üzerinden geçip gitti, ardında daha da koyu bir gölge bırakarak.

"Evet," dedi görevli, soğuk tonuna dönerek. Ne cevap vermeliydi? Neden gitmek istiyordu?

Neden? Cevapsız bir soru...

O, kapısı kapananlardan biriydi.

Haşmet o anda fark etti:

Bakmadan, yüzüne bile bakmadan. "Yanlış anlamışsınız.

Vizenize olumlu bir cevap veremiyoruz."

Bu kadar...

Haşmet kağıdı eline aldığı anda aslında belgelerde soruların çok net olduğunu gördü.

Yanlış anlamamıştı.

Sadece... Bazı insanların cevapları eksik olsa bile yolları açılıyordu.

Kendisi gibi bazı cevaplar ise ne kadar doğru olursa olsun kapıların kapanmasına yetiyordu.

Görevli başka bir dosyaya geçti; parmaklarının sert hareketlerinden siniri değil, alışkanlıkla sertleşmiş bir hayatın izleri okunuyordu.

Haşmet o an düşündü:

Bu adam gerçekten iki farklı insan mıydı?

Yoksa soğuk yüzünü bize, sıcak yüzünü yalnızca Gregoriulara mı saklıyordu?

Görevli tam o sırada başını kaldırdı..

Haşmet'i ilk kez doğrudan, buz gibi gözlerle süzdü. Bu kez sesi daha ağırdı, daha çentikli, daha keskin: "Her gelen kabul edilmez. Neden gitmek istediğinizi açıkça belirtmeniz gerekiyor."

Bu cümle bir memurun sıradan uyarısından çok bir yargıya benziyordu. Sanki adamın gözlerinde şunu okudu Haşmet: Sen neden gitmek istiyorsun ki?

Bizim ülkemizde sana yer yok..

Haşmet kendi içinden geçen sorulara cevap veremedi. Çünkü bazen insanın kendi kendine bile itiraf edemediği nedenler olur.

Aynı anda kapıdan çıktılar bir Gregorlu ile.

Tam 4 saat beklemişti; oysa 10 dakika önce gelen Gregorlularla aynı anda bitti işleri.

O an Haşmet'in içindeki hüznün bir kez daha büyüdü.

Çünkü anladı:

Bu binada yalnızca duvarlar soğuk değildi.

İnsanların birbirine bakışları da, kelimeleri de, ayırt edişleri de soğuktu.

Ve insan bazen kendi ülkesinde bile yabancı hissedebilir.

Haşmet konsolosluğun ağır kapısından çıktığında, elindeki kırmızı kâğıt rüzgârda hafifçe titredi.

Kâğıdın rengi bir kararın değil, bir gerçeğin rengiydi:

Gregor Ülkesi ona kapılarını açmamıştı.

Binadan uzaklaştıkça içerideki soğuk hava teninden değil, ruhundan çekiliyordu.

Ama yerini başka bir soğukluk aldı:

İnsan, ancak kendi ruhunda bu kadar dışarıda kalabilirdi.

Sokağın köşesindeki küçük emanetçi, şehrin kalabalığına yüzünü dönmüş eski bir kulübe gibiydi.

Haşmet içeri girdiğinde kapıdaki çan ince bir ses çıkardı.

"Ne oldu abi?" dedi emanetçi, gözlüğünün üzerinden bakarak..

Haşmet telefonunu alırken cırt cırtlı cüzdanında birkaç bozukluk şingirdadı. Tam çıkmak üzereyken vitrinde duran küçük bir şey dikkatini çekti:

Kırmızı kabuklu, tahta bir oyuncak kumbara.

Üzerine küçük bir nehir resmi oyulmuştu.

Haşmet uzun süre baktı ona.

Bu kadar basit bir eşyanın bile insanın içini dalgalandırması garipti.

Belki de insan, kendisi için kapanan kapıların ardından başkaları için küçük bir kapı açmak isterdi.

"Bu ne kadar?" diye sordu..

"Ver abi bir şeyler işte," dedi.

Haşmet başını eğdi, sessizce ödedi.

Bir elinde kumbara, diğer elinde kırmızı kâğıt...

Dışarı çıktığında hava hâlâ soğuktu. Kumbarayı cebine yerleştirdi.

Üzerindeki küçük nehir çizgisi, onun için yalnızca bir çizik değil, uzak bir umudun ince bir iziydi..

Gregor'a gidemeyecekti. Aslında tek derdi kızının da hayattaki tek derdinin hamburgerinin sosunun ne kadar olmasıydı.

Ama kızına götürdüğü bu küçük hediye, gitmesi gereken yere işaret ediyordu: Eve.

Haşmet başını kaldırdı, derin bir nefes aldı. Kırmızı kağıdı katladı, fırlattı. Yürüdü.

PSIKANALİZ

Hey, buldu! Hayatının geri kalanı
bir hayalin gerçekleşmesi olacak.
Meğer korktuğu oymuş, kendi.
Hüzün makyajlı, kösnü dudaklı
yüzünün gerisindeymiş özgürlük hayali.
Sürünerek olsa da başladı
terk etmeye korkulu gözleri.
Rüyaların önemini yitirdiği
bir gün gelecek, öyle doygun,
öyle sakın, gelecek öyle dost.
İhanete uğramış arzuları
yakasını bırakacak giderek.
Şimdiki aklıyla geçmişte olmayı
gittikçe daha az isteyecek.
İnsanın insana en büyük iyiliği:
sancısını parçalara ayırabilmesi,
acıyı tedricen yaşama hürriyeti.
Tarlasına güneş tohumları saçan tanrı,
gündüzün karanlığı görebilen insan,
cesareti körükleyen gizemler,
belki budur zenginlik.
Kime teşekkür edeceğini
hiç bilemeyecek kibirler,
homo economicus,
içgöründen uzak milyonlar,
bir de budur fakirlik.

GÖKÇE AYTEKİN

HASRET

I.
Her gece,
Simli sular akar,
O rüya ülkesinin
Kristal çeşmelerinden.

II.
Bense esmer trenlerin şehrinden uzağım şimdi,
Pas kokan trenlerin.
Zihnimde annesini özleyen çocukluğum,
Yıldızlı bir tülbent geriyorum geçmişe.

III.
Sen gittin,
Ve geride doğurgan bir hiçlik bıraktın.
Şimdi ben,
Rüyalarımda kristal çeşmeler,
Ve pas kokan trenlerde annemi özleyerek
Yırtıyorum işte o ak tülbenti.

OKAN OKUTAN

BİR KÂHİNİN ÖNGÖRÜSÜ

Sen, gururu çamura bulanmış güzel kral;
Kirli bir zafere tutunacaksın,
Yok etmek, narin ellerine mahkûm olacak,
Görmeyeceksin, göremeyeceksin,
Bu da en çirkin kaderin olacak,

İşıldayan gözlerin zamanı gelince yasa boğulacak,
Pişmanlıkların, eylemlere kefil olmaya yetmeyecek,
Ölmek tek arzun olacak,

İşığı uzaktan göreceksin, sadece boğuk hissedeceksin,
Bir zamanlar yanında soluyan nefesleri,
Çaresizce arayacak, seçtiğin yola ihanet edeceksin,

Kınında ki kılıcın, ölümleri kanatacak,
Çıglıklar sessizliğe gömülecek, bir mezar yeri arayacaksın,
Seni yalnızca kabul edebilecek tek şeye,
Kanla suladığın toprağa sığınacaksın,

Güzelliğin sadece gözlerinde kalacak,
Kelimeler dudaklarında idam edilecek,
Ve sonunda kör bir katilin olacak,
Güzelin kıyameti böyle kopacak.

“Kalbin, fıtratının yalancısı,
Yüzün ise bir meleğe ait...
Gözler görmez,
Bu sadece bir kahinin öngörüsü...”

BULUT

TUTSAK

Perdelerin arkasında kalan benliğim,
Çöldeki kum tanesi kadar belki sendeyim,
Adını koysam yetkili değilim,
Hissettirecek kadar etkili değilim.
Bir başıma ağacın altında kalmış çoban gibiyim,
Geceleri esintili ve yalnız, Gündüzleri yıldız arayan bir arsız.
Maskeli baloda kaybolmuş kimliğim,
Hangisi bana ait hangisi değil bilemedim.
Tek tek elenen günlerim kalıyor hatıralarıma,
İzin vermesem acaba biter mi takvim bir anda,
Belki beni ayakta tutan, koca denizdeki küçücük lamba.

ATALAY OSMANOĞLU

YALNIZLIĞIN SESSİZ ÇATLAKLARI

Ruhumda saklı, küllenmiş bir fısıltı
Tenimde ürperen ince bir karanlık izi
Zaman, usul usul çökerken omuzlarıma
Sarsıldı içimdeki kırık aynalar

İçimde suyu çekilmiş kuyuların sessizliği
Damarlarım, sanki örümcek ağlarıyla örülü
Aklımın kıyısında dalgalanan ince bir sızı
Ruhuma sinmiş loş bir yasemin acısı
Mey içtim geceden, rengi koyu, tadı hicran
Sarhoş değilim, sadece kendime uzak

Tenimde adını bilmediğim bir kırgınlığın soğuk izi
Ruhumda, çocukluğumdan düşen gölgelerin ağır fısıltısı
Konuşmak, yarayı yeniden açmak gibi
Susmak ise içimdeki karanlığı daha derine gömmek

UĞUR DEMİRCİ

ZAMAN VE AN ÜZERİNE

“Ne tende cân ile sensiz ümid-i sıhhat olur
Ne can bedende gam-ı firkatinle rahat olur

Ne çâre var ki firâkınla eğlenem bir dem
Ne talî'im meded eyler visâle fırsat olur.” (Nef’i)

“Anlam” ve “Anlamlandırma” sonsuzdur, bitmez, ulaşılmaz, varılmaz. İnsan sonsuza doğru akar, yoldadır ve yolda olmaklığıyla insanlaşır. Aynı zamanda pek acelecidir. “Anlama bağlanmayı gerektirir.” Diyor Sartre. Tarih bir bakıma anlamın sonsuzluğunda akmayı göze alamayıp, aceleci davranıp, aldanıp “vardım, anladım” deyip, anladığına bağlananların yan çizmesinin tarihidir. Yan çizen insan yolda olma anlayışından cayar ve anladığını ideolojileştirir, ideolojilere esir düşer. Anlamın sınırlanması insanı hemen her çağda insanlığından etmiştir. Kimi zaman akıl kimi zaman din kimi zaman sezgi kimi zaman bilgi ve son olarak bilim insanı sonsuz yolculuğundan etmiştir ve ideolojilere hapsedmiştir. İnsan sonsuza sonsuzca yolla yolcudur. Ruhu bu yolda bilmek ister, bilinçli olmak ister. Ruh bir taraftan bilmek, anlamak, yani sonsuzu ister; diğer taraftan zamanla, mekanla, dogmalarla ve kendi arzularıyla sınırlıdır, sonludur. Bilinmez bir mesele! Ruh zincirlerle donanmıştır. Bilinçli olmak, böylelikle zincirlerini kırmak istemektedir. Ne ola ki bilinçli olmak? T. S. Eliot şöyle söylüyor:

“Bilinçli olmak zaman içinde olmamaktır
Ama ancak zaman içinde hatırlanabilir
Gül bahçesindeki an, yağmurun çardağı dövdüğü an;
Geçmişle ve gelecekle iç içe
Ancak zaman aracılığıyla fethedilir zaman.”

Bilinçli olmak zamanın dışına çıkmak. Zamanın dışına çıkmak “an”larda akmaktır. “An” zamanın zıddıdır. “An”da olmak insanın durmaması, donmaması, kuşatılmışlığını yarmasıdır. İslam’ın Sıratel Müstakim dediği yol budur. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın mısralarına bakalım:

“Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpare, geniş bir anın
Parçalanmaz akışında.”

Arzularla, zamanla ve mekanla kuşatılmışız. Bunlar yetmez gibi kimi zaman akılcılıkla kimi zaman donma dini taassupla kimi zaman iktidar ve tahakkümle kimi zaman anlamsızlık tuzağıyla ruhumuz kısırılmaya çalışılmış. İnsan olmak, insan kalmak ne zor. Nazım Hikmet şu mısralarla bu zorluğu dile getirir gibidir:

“Vakitleri yakalamak istiyorum
Parmaklarımda kalıyor altın tozları hızlarının.”
“Ellerimiz birbirine dokunamıyor aramızda kırk yıllık zaman duruyor
uçsuz bucaksız donmuş duruyor bir kuzey denizidir.”

Ruh her “an” tehdit altındadır. Hem içeriden hem dışarıdan aygıtlarla sonsuza yolculuğundan edilmek istenmektedir. Sonsuzu arzulamaktadır, sonludur, sınırlıdır. Sınırlarını aşmakla yazgılıdır. Kur’an’da insan fıtratı üzerine şu ayet çarpıcıdır:

“O halde sen Hanif olarak bütün varlığınla dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmışsa

Hem Rönesans hem de Aydınlanma düşünürleri insan fıtratı üzerine kafa yormuştur. Düşünürler insan doğasını iyi, kötü, saf, eşitlikçi, bencil, savaşçı, özgür, aylak gibi birçok kavramla anlamaya çalışmıştır. İnsana bir doğa atfetme yarışına girmişlerdir. Bundan sonuç Modernlik insana bir doğa atfederek, onu Kur'an'da bahsi geçen fıtrattan koparmıştır. Simone de Beauvoir bunu şöyle eleştirir: “İnsan başlangıçta hiçbir şey değildir. İyi veya kötü olması, kendine, yani hürriyeti kabul veya reddetmesine bağlıdır.” Modern insan ruhun içine düştüğü ikilemden uzak, ideoloji yığınının gömülmüş, zamana esir düşmüş bir sürünün dışısidir. Ruhun içine düştüğü ikilemden bihaberdir. Ruhunu esir düşünce kolaylıkla Modernlik tarafından teslim alınmıştır.

Jose Ortega Y. Gasset: “İnsanın doğası yoktur, tarihi vardır.” Diyor. İnsanın doğası yoktur. Her insan biriciktir ve fıtrat üzere doğar. İnsanın tarihi vardır ve insan kendini kendisi yapar. Sonsuz anlam ve anlamlandırma biricik insan içindir. Ruhun bilinçli olması yolda olması, “an”da akması, zamanın içinde olmamasıdır. İnsanın tarihi budur. Kur'an şöyle buyuruyor: “O halde önemli bir işi bitirince hemen diğerine koyul.” (İnşirah 7)

Modernlik insanın biricikliğinin, tarihini kendi eline almasının, anlamın ve anlamlandırmanın sonsuzluğunun, ruhun bilinçli olmasının yok edilmesi girişimidir. İnsan ve anlam ölüyor. Zombi sürüsü gibi bir topluluk ortaya çıkıyor. Bir metaforla şöyle söyleyebiliriz: Modernlik bir ağ. Ağdayız, kısıtlanıyoruz ve debelenip duruyoruz. Ya yerimizi kanıksayacağız ya da debelenmeye devam edeceğiz. Yerlerini kanıksayanlar birer birer ölüyor, sürüye dahil oluyor. Orhan Veli'nin şu mısraları bu noktaya temas eder:

“Düşünme,

Arzu et sade!

Bak, böcekler de öyle yapıyor.”

“Dalgalar düşünmeye başlayacak olsa, ileri doğru gittiklerine, bir maksatları olduğuna, geliştiklerine, Denizin iyiliği için çalıştıklarına inanırlar ve gayretleri kadar ahmakça bir felsefe geliştirmekten de geri durmazlardı.” Diyor Cioran. Modernliğe yapılacak en mesnetli eleştiri bu olsa gerek. Modernlik bir yan çizmedir. İnsanın trajedisi de burada başlamaktadır. Hiçlik mi yoksa “an”da akmak mı? Peygamberimizin kıyametin koptuğunu görsen dahi elindeki fidanı dik tavsiyesinin önemi buradadır. Metin Eloğlu'nun Modernliğe karşı isyanı ifade eden şu mısraları her Müslümanın üzerine alınması kanımızca elzemdir:

“Hâlâ sağ mısın, ulan?

Hâlâ yaşamak üzerine mi

İnatçı deyyus?”

İsmet Özel'in şu sözlerine kulak verelim: “Agâh olmanın ilk şartı hangi çağda yaşadığının hem bilgisi, hem bilincidir. (...) Hangi devirde yaşarsa yaşasın, hangi inanca sahip olursa olsun insan kendini kuşatan çevrenin türettiği bir varlık değildir. Ya nedir? İnsan içinde bulunduğu şartları yeniden biçimlendirebilen, orayı kendi çevresi haline getiren yaratıktır. (...) İnsanı neyin bulduğu hiçbir modern devletin umurunda değil. Çünkü modern düşünce devlet adamlarını kurtuluşun tamamının insanın bulunduğu mündemiç olduğuna yürekten inandırmış. ‘Allah’ın ipine sarılmak’ düşüncesi hepsine peri masalı gibi geliyor.” Canlı kalmak insanın zamanın ötesine geçip

“an”da akmasıdır. İdeolojilerin, dogmaların, zamanın, mekânın ve bizzat insanın kendi kendisini içten çevreleyen duyguların kuşatmasını aşip “an”da kalmak, canlı kalmaktır. İnsan “Özne”dir “Nesne” değil! Dostoyevski canlı yaşamı şöyle ifade eder: “Canlı yaşam, akılsal ve yapay olmayan, korkunç derecede sade, doğal, her an her dakika ilerleyen...”

Bize göre bir insanın insan olması, canlı olması için ser-best (Başı bağı, Başı Şeriatle bağı) olması gerekmektedir. Serbest olan haşyet duygusuna sahip olur. İnsan aynı zamanda yaratıcıdır. Her an yıkar ve yaratır; yaratır ve yıkar. “An”da akmak budur. İnsan böyle canlı kalır. Beşer yanının aşar. Tarih İslam’la ideolojilerin, imanla dogmaların, emekle sömürünün kavgasının anlatısıdır. Müslüman iki yönlü bir savaşın ortasına doğmaktadır. İnsanlık adına sözde beşerî bilimler ve sözde dinler “anlam”ın sonsuzluğuna sınır getirerek insanın canlı kalmasının yolu tıkanmaktadır. Müslüman iki cephede ön saftadır. Heidegger ontik-ontolojik ayrımı yapmıştı. Ontik olmuş bitmiş, madde, cisim anlamındadır. Ontolojik oluş halinde, yolda anlamındadır. İnsan ontik değildir. İnsanın ontolojik yanı vardır. İnsan olmuş bitmiş değildir, oluş halindedir. (Yaratıcı yıkım, yıkıcı yaratım) Yapılandır, yapılandırdığını dayatma! Mezheplerin yapılandırmasında sıkıntı yok, dayatması sıkıntı ve tabii sapması. İnsanın içine düştüğü bu ikilemi Aliya izzetbegoviç şöyle ifade ediyor: “İnsan cennetten çıkarıldığından beri kendisine verilen hürriyetten kurtulamıyor, iyilik ve kötülük dramının içinden dışarı çıkamıyor, hayvan veya melek gibi masum olamıyor. Kendi hürriyetini seçmeye ve kullanmaya, iyi veya kötü olmaya, tek bir kelimeyle insan olmaya mecburdur.”

Şu şiirle bitirelim:

“Zaman kemirir hem bedeni hem zihni

Aş onu, çünkü settir insan olmanın önünde.

Nasıl ki her “an” akmakta vücudun, tutunamamakta bir zamanda

Öyleyse ruhunu özgür bırak “an be an” aksın “anlam”ın sonsuzluğuna...

İşit, zamanın rakibi “an”dır.

Bilginin rakibinin biliş olduğu gibi.

Bilme sakın, biliş!

Bilmek mahsur kalmaktır.

Öl ki hakikat çarpsın sana!

Acılarına sarıl, acılarında öl, acıdır varlığın sebebi.

Öldür ki, yer tutmasınlar O’nun yerinde,

İçindeki mezarlıklardan ne haber var.

Ey eli kanlı katil ve Maktul!

Unutma!

Hakikat gelince, geriye kalan her şey kararır.”

SERHAT GÖK

ÖTELERDE BİR GÜL VAR

Ötelerde bir gül var
Buralarda bir Mecnun
Leyla'sını düşünür
Gülünü özler

Her türkü her şarkı
Her şiir Leyla'sını anar
Mecnun yanar

Ötelerde bir gül var
Zehir olur günler
Mecnun'a
Ötelerdeki gül

Leyla
Hasret yakar Mecnun'u
Mecnun hayal dünyasında
Uyanır mı?

Leyla
Öteler güzel mi?
Buralar boş
Her şey boş

Mecnun
Mecalsiz ve kafası karışık
Gerçek ile hayal arasında
Sıkışıp kaldı Leyla

FURKAN DEMİR

Ne sabahlar bekledim güneşi ufukta
Batarken kızılığında çiseleyen gözyaşlarında
Yüreğimin semasında kanat çırpın kuşların
Köpüren bulutların heybetli duruşunda
Ne çiçekler gördüm ovalarda
Koparmadan koklayıp nefesimin derin hazinesinde
Toprağa yalın ayak basıp yürümede
Buz gibi akan suyun berraklığında
Yüzüme çalarken ki serinliğinde
Gökyüzünün maviliğinde
Bulabilirim diye kendimi
Arayabilirim her zerresinde doğanın

FERHAT EVREN

ÖLÜ

Hiç doğmamış ki ölsün
Hep yaşanışlar dinlemiş
Bir kez olsun yaşamamış ki
Düşünmemiş örneğin
Gökyüzüne bakmamış mesela;
Kuşlardan haberi yok
Bulutların izlerinde hayal kurmamış
Özlem duymamış,
Kavgası olmamış.
Yağmurun ahdinin tazeliğinden habersiz
Kaçınıp durmuş kurak çöllere.
Böylesine ne demeli?
Canlı değil ki nefes alıyor sadece.
Bir ölü ölebilir mi?

SERHAT GÖK

HOŞÇAKAL

Salonda tekli bir koltuk bir de masa
Rutubetli duvarda küçük bir ayna
İlaç kutuları, resimler ve sessiz bir zehir
Duruyor masanın üstünde kimsesiz,nefessiz

Nefes aldıkça ciğeri yanıyor
Her nefesi daha da acı veriyor
Verdiği nefes gelip boğazını sıkıyor
Ama nefes almaktan vazgeçemiyor

Avuçlarında hap, göğsünde ağrı
Bir yanda ölüm bir yanda yaşam sancısı
Sıkışıp kalmış şu dört duvar arasına
Artık rüyalarında kendi mezar taşı

Tekrar gözü çarpıyor fotoğrafa
Vazgeçmiyor bu sefer, yutuyor hapları
Teker teker
Son kez gözü çarpıyor fotoğrafa
'Hoşça kal Nefesim' diyor bu sefer

AYŞE AKDUMAN

SEVDİĞİM

Sevmese gönüller gözler bakışmaz
Bu garip sevgini tattı sevdiğim
Huzur olduğunda kalpler sıkışmaz
Sensiz nice güneş battı sevdiğim

Sen yokken yanımda aciz kalırım
Nefesin duymazken yara alırım
Yalnızlık içinde donakalırım
Birçoğu imzayı attı sevdiğim

Sevdayı bulmuşken dertler binmesin
Katiyen sinene perde inmesin
Rabbimin verdiği rahmet dinmesin
Dediğin aklıma yattı sevdiğim

Yüreğim kırıldı bir daha onmam
Sarılsan sınıksı elbette donmam
Ben bülbül değilim her güle konmam
Kaşlarını bana çattı sevdiğim

Üstüme atarsın bütün suçları
Dayanır mı buna sinir uçları
Asla düşünmeden tüm sonuçları
Nedense bire beş kattı sevdiğim

Seğmenoğlu olmuş sanırsın esir
Yazıp dursa bile nazımla nesir
Cananın ruhunda bırakmaz tesir
Kendini ağırdan sattı sevdiğim

OSMAN AKÇAY (SEĞMENOĞLU)

ŞİİRİN YÜZÜ OLUR MU

Son zamanlarda aklımı kurcalayan bir mesele var:

Edebiyatın içinde sessizce büyüyen, ama giderek rahatsız eden bir alışkanlık...

Artık şiirlerin önüne fotoğraflar konuyor. Bir şairin yüzü, onun sözlerinden daha değerliymiş gibi davranılıyor. Sanki kelimeler tek başlarına yetmiyormuş da, bir yüzün gölgesine ihtiyaç duyuyorlarmış gibi.

Oysa şiir, kelimenin en çıplak hâlidir. Onu taşıyan bir beden gerektirmez; bir fotoğrafın içine sıkıştırılamaz.

Yine de bugün, şiir paylaşmanın ön şartıymış gibi şairden fotoğraf isteniyor. Ben bunu anlamıyorum.

Edebiyatın kalbine ne zaman böyle bir kural yerleşti?

Bir şiir, bir yüzün onayını beklemek zorunda mı gerçekten?

Dış görünüşün önemli olmadığını söyleyen insanlar, nedense söz konusu edebiyat olunca ilk önce yazarın yüzünü merak ediyor. Şiirin değil, fotoğrafın dolaşıma girdiği bir zaman bu.

Kelime geri planda; görüntü önde.

Oysa biz bir yüz güzelliği yarışmasında değiliz.

Biz kelimelerin dünyasındayız.

Şiirin aynası insanın fotoğrafı değil; içindeki sarsıntıdır. Eskiye dönüp baktığımda, hiçbir şairin fotoğrafını hatırlamıyorum.

Hepsini önce sesiyle tanıdık.

Kimi radyodan dökülen bir mısrayla geldi hayatımıza,

kimi bir dergi sayfasının köşesinde görünmeyen bir imzayla...

Ama hiçbirinin yüzü, dizelerinden önce konuşmadı.

Şiir önden yürüdü; şair ise arkadan sessizce gelirdi.

Bugünse durum tersine dönmüş.

Bir şiirin yayımlanması için fotoğraf talep ediliyor. Sanki şairin gölgesi olmadan kelime ayakta duramazmış gibi.

Bu, şairliğin ruhuna aykırı bir dayatma.

Duygunun özüyle çelişen bir yaklaşım.

Hem edebiyata hem de şairin içsel yolculuğuna saygısızlık.

Bir yazarın fotoğrafı elbette bir gün karşımıza çıkabilir—

imza gününde, bir söyleşide, bir kitabın arka kapağında...

Ama bir şiirin doğmasına, var olmasına, paylaşılmasına ön koşul olmamalı.

Şiirin kimliği yüzle değil, kelimeyle belirlenir. Fotoğraf, şiirin yükünü taşıyacak bir araç değildir. Şiir, yüz­süz de olabilir. Zaten en büyük şiirler, en sessiz şairlerden doğmadı mı?

Fotoğrafla yarışmaz kelime;

kelime kendi karanlığında parlar. Edebiyatın evine görüntü değil, düşünce girmeli.

Ve eğer bir gün tekrar özüm­ze dönersek,

belki o zaman yüz­lere değil, kelimelere bakmanın değerini hatırlarız.

Çünkü şiir, bir insanın yüzünde değil;

o insanın içindeki görünmeyen yangıda saklıdır. Ve o yangının fotoğrafı yoktur.

ARIN SERA

KÖREBE

Gözler kalbin aynasıdır derler , bu koca bir yalan. Bilesin ki gözler görmemek için vardır hakikatte. İnsan nede büyütür kendini; şöhret, para, statü vesilesi ile gelen öteki bakışların yansımasında. “Büyüdüm der. Büyük adam oldum.” Oysa ki büyümek için önce küçülmek gerekir.

Hatırla, hatırla işte! Ne diyordu kutsal kitapta? Bir zamanlar sadece bir parça nutfe idin. Bu kadar büyütme kendini dev aynasında. Can buldun dokuz ayda. Bakakaldın seni ilk göğsüne yatırana. Gözünün ilk gördüğüydü o, seni gönlü ile ilk gören de o. Ne zaman ki başın üstünde yargı bulutuyla gezmeyi belledin; gör işte sen de büyüdün! Budur büyümenin ilk kaidesi kuralı. Bakma gör; maddenin arkasındaki öz'ü. Özdür aslolan, her şeyi anlamlı kılan. İş o ki hiç kolay değildir bu, şu kısacık ömürde. Çünkü zamanla öz dönüşür köze, için için yanar durur seyrettikleriyle. Can da her daim azaptadır bu nedenle. Artık kafesteki kuştur ruhun, kalmıştır her yaşanan mazide. Beyhude bir çaba mıdır? Bilinmez ama uçabilmeyi dilersin her nefeste. Görmeye çalıştıkça yitirirsin aidiyet duygunu ve reddedersin her rengin sadece siyah-beyaz olduğunu. Lakin bu dünya gözü görenlerin dünyasıdır , her gördüğünü hakikat sananların. Ne yazık ki! Ne yazık, sadece bakanlara.

Anla artık ey insanoğlu! Divitten damlayan kara bir leke olduğunu. Ya sana bahşedilmiş o bembeyaz sayfada dönüşeceksin vuslat kokan bir aşk mektubuna ya da buruşturulup atılacaksın çöp kutusuna.

Ne zaman ki sende sadece gönül gözün ile görmeye başladın o zaman ruhun kavuşur bir olana. İşte o zaman hafifler sırtına yüklendiğin küfen . Mutlu olmak istiyorsan körelt kalbini gözlerinle bak dünyaya, ama yok hakikatin arkasına saklanmış, seninle körebe oynayan huzuru bulmak istiyorsan eğer, o vakit senin de kör olsun bakışların aç gönül kapılarını ardına değin. Buldum işte! Ebe ebe...

GÜLŞEN ÖZTÜRK

İNSANI İLİŞKİLERİN MIHENK TAŞI: HOŞGÖRÜ

İnsan yaratılıştan gelen bir takım duygularla yaşar. Büyür gelişir hayatı anlamlandırır ve yol alır. Bu hayat yolculuğunu düşe kalka alırken bir takım anlamlar edinerek kişisel gelişimini tamamlama sürecine tanıklık eder. Bu süreç onun bazı duyguları tanıma ve yaşamasıyla da anlamlı hale gelir. Duyguları heybesine alırken onlara yön verme yeteneğini kazanma erdemine ulaşır. Evirir çevirir ve şekillendirir. Hoşgörü bu duyguların temelini oluşturan bir kıstastır. Duygulara bir sukûnet hali katarak insanoğlunun tekamül sürecini yönlendirir. Mahir olanlar da bunu yol edinip hayat yolculuğunu tamamlama gayesini anlamlandırır.

Günlük hayatımızda şahit olduğumuz onca an bize insan olmanın bir sınavını verir. Yol olmak ve yolda kalmak bu sınavların bir sürecidir. Yol kadersel bir süreçtir. Yolculuk ise tercihlerimizden oluşur. Tercihlerimizin bedelini öderken sınavsal sürece dahil oluruz. Düşe kalka, güle ağlaya sürer yolculuk. Bazılarının kısa bazılarının uzun, bazılarının sukûnetle bazılarının zahmetli geçer yolculuğu. Bize paye edilen bu nimeti anlamlandırmak bizlerin elindedir. Kainatın perdelerinde gezinirken gözlerimiz temaşayla şahitlik eder onca ana. Ve bu anlar içselleştirilmiş tüm duyguların temelini sarsıp onları dahil etmek ister sürece. Hoşgörü en temel perdedir kainatın dilinde. Tabiat insanı hoşgörüyle kucaklar ve hizmet eder. Hayvan tabiatı ve insanı hoşgörüyle karşılar ve hizmete dahil olur, insanoğlu ise tabiatı ve canlılar alemini hem temaşa eder hem varlığına dahil eder hem de minnettar olur. Yaratılan onca şey bu dengede var olur ve bu dengede sürer. Her şey bir dönüşüm zinciridir; zaman, beden ve duygular. Duygularımızı irademizle yoğurup bizleri iyi olana götürmesi için değiştirebilme gücüne sahip olmalıyız. Böylece kendimizin en iyi formuna ulaşma fırsatını elde etmiş oluruz.

Hayatı iyi ve kötü arasındaki dengede sürdürürüz. İnişler çıkışlar bize zayıflığımızı ve en temelinde insan olduğumuzu hatırlatır. Bu zayıflık üzerinden kendimizi tamamlarız. Maddi ve manevi eksiklerimizin tamamlanması üzerinden yaşarız bu hayatı. Bir babanın aile içerisindeki konumu evladına gösterdiği şefkatle orantılıdır. Burada sevgi en temelden hissedilir. Hayat alma ve verme arasındaki dengede var olur, anlamlanır. Yolun aşağısındaki bakkalın müşterisine saygısı onun mahalledeki sempatisini pekiştirir. Bir kedinin başını okşayan el başka gün koltukta uyuyakalmış bir bedene battaniye örten eldir aynı zamanda. Bir yaşlının poşetini taşıyan insan, komşusu açken tok yatmayandır. Ders notunu arkadaşıyla paylaşan öğrenci öğretmenine saygı duyandır. Bir hastaya şifa olan bir doktor, iyi bir komşudur da aynı zamanda. Evladının başını okşayan anne ellerini açıp yetimlere dua edendir. Hayat döngüsel olarak bir bütündür. İyilik iyilikten doğar ve tamamlanır. İyi şeyler iyi şeyleri çeker ve bulaşıcıdır. Çevresinde bulunduğu her şeyi güzelleştirir. Tıpkı tüm güzel duyguların en temelde bulunduğu gibi.

Hoş görülen her şey hayata dirilik katar. İç huzura erme mutluluğuna eriştirir. Hayatsal dengenin tam ortasında durup duyguların doğru şekilde konumlanmasına destek olur. Sabır sınavını verirken hoşgörü perdesine sığınırız. Aramıza set çekerek ilk anda yapılabilecek hatalardan kurtarır. Geniş bir bakış açısı kazanmamıza yardım ederek olayları farklı bir yorum güzüyle yorumlamamızı ve bu şekilde insan ve toplum için en hayırlı olan kararları almamıza yardım eder. Dünya düzeni bencilliğe iterken insanoğlunu temel değerlerinden saptırmaya odaklanır. Dayanılacak temel bir duygu demetine ihtiyacımız vardır. Bunun en temelindeki duygu inanç olarak en başı çekerken, hoşgörü onu takip eder. Temel inanç duygusunu çevreleyerek insanı yumuşatan hayata hazırlayan bu duygumuz nefret, öfke gibi duyguları karşısına alır. Onları elinde evirir çevirir ve nötrleştirir.

Günlük yaşantının yoruculuğu bazen temel değerlerden uzaklaştırır. Akraba, komşu ziyaretleri, eş ve dostu arayıp sorma gibi sosyal değerlerden uzaklaştırır bizi. Bu hızlı hayata uyum sağlamaya çalışırken bazı şeyleri gözden kaçırabilir. Bu kaçırımlar zamanla tamamen değerlerimizden uzaklaşmamıza sebebiyet verebilir. Değerlerimizden kopukluk bizi içsel bir huzursuzluğa iter. Farkında olanlar bunu değiştirme sürecine girerler ancak bazıları bunun asıl sebebinin anlamakta zorlanır. Çareyi içlerindeki o boşluk duygusunu kapatmaya yönelik farklı alanlara yönelmekte bulur. Ama bu boşluk gittikçe büyür ve karanlık bir dehliz gibi kapladıkça kaplar insanı. Ta ki birinin onu oradan gelip çıkarmasına kadar öylece kapatır karanlığıyla.

Hoşgörü en temel duygulardan biri olarak insan zihniyle anlamlandırıldığında tam anlamıyla değerine kavuşur. Empati duygusuyla beraber gelişirse toplumsal düzeni sağlamada önemli bir araç görevi görür. İnsan ilişkilerini düzenler, toplumsal yaşamda insanı doğru bir yerde konumlandırarak toplumsal dengeyi sağlar. En temelinden başlayarak insani yolculuğumuzu bu duygu ile taçlandırıp süslemeliyiz. Toplumsal düzenin içinde insan olmanın değeriyle anlam bulmalıyız. İyilik, güzellik ve hoşgörü ile donanıp, donatmalıyız. Tüm karanlık gönülleri ve kimsesiz kalpleri elimizle, dilimizle aydınlığa kavuşturmalıyız. Kainatın temelinde var olan misyonumuzu tamamlarken aldığımız yolculukta etrafı aydınlatarak, geçtiğimiz yollarda güller açtırarak yol kat etmeliyiz. Kainat insan için insan kainatı anlamak ve yaşamak için...

ZEYNEP YEŞİLBAŞ YARDIMCI

MADEM KI

Madem ki dünyanın çilesi çoktur
Gülmek ne haddime?
Bırak ağlayım
Yanlış tapanın doğrusu yoktur
El sürme, yarımı kendim dağılayım

Pay istendi, kem söz ile varımdan
Her gülen bir parça aldı canımdan
Derdine koştüğüm geçmez yanımdan
El etme, yarımı kendim sarayım

Düzen yerli olsa çekmezdin çile
Geldiyse başına, çek bile bile
Mustafa, sanma ki kazanır hile
El etme, karamı kendim aklayım

MUSTAFA ÇINAR

Hiç kafana takma, eğlen diyorlar
Sofralardan aç kalktığım n' olacak?
Sesini kes burdan yaylan diyorlar
Haksızlığı fark ettiğim n' olacak?

Çaresizce yürek dağılayanlara
Yarası geç kabuk bağlayanlara
İçin için dertli ağlayanlara
Gözyaşımla fark attığım n' olacak?

Taş kalpli değilim, ben de hisliyim
Yeri geldiğinde korkunç sesliyim
Bende ne gördüysen iki misliyorum;
Şu yirmimi kırk ettiğim n' olacak?

SEDAT TURAN

GÜZELİM PAPATYALAR TEŞBİHTE AKNE

Kendime karşı olan bar barlardan kan
ecelerimi doldur, saki!
Nasılsa helenistik bir baş dönmesi;
epilepsiyle armoni bir astım krizi, histiriyonik
güzelliklerle şakaklarıma kadar kalp
atımıyım.

Şu sıra sayısız ömürler kontenjanında,
bürokratik hastalıklar tesellisinde gezinir
bedenim.

Yani Bruno Rizzi de razı ise,
Marksist liberaller aşkına ölsün.
Bir yarım Birhan Keskin; bir yanım der ki:
daha liyakatli aşklar için, daha güzel
ölümler...

Bir yanım, hep bulaşık tekeline, ışıkları
durulayacak.

Beethoven eksantriğim sızlasa ne çıkar?
Selam, Fazıl Say'ın piyano çaldığı bir
cumaya yakışacak.

Serenad o ya; bir kitap mıyım, zülûflerim
Livanelilerine karışacak.

Bir başkasında ne kadar kendin
olabilirsen...

Psikopatolojik krizler ağartıyorum
canımdan!

Politik bir duygusal, hayati sapmasını
canında nasıl tekerleyecek?

Kayahan'ın dediği gibi: gel, rüzgârlarda
uslan!

Aşkta teşbih olmaz; çünkü teşbihte hata
olmaz.

Sana, canımdan, mantıksal formda ama
duygusal sonuçlu; Nietzschevari ya da
Cemal Süreya tonunda bir iddiada
bulunmadım, say.

PAKIZE GÜVENÇ

SESSİZLİĞİN TARAFI

Bazı sorular vardır; insan onları cevapsız bıraktığı için değil, taşıyamadığı için susturur. Tanrı sorusu da onlardan biri. Varlığı ya da yokluğu, sabahın ağırlığını hafifletmiyor; ekmeğin sertliğini yumuşatmıyor; acının hangi taraftan sızacağını önceden haber vermiyor. Bu yüzden, göğü tartışmayı bıraktım. Yeryüzünde yürümeyi öğrenmek istedim.

Apateizm, sanıldığı gibi umursamazlık değildir. Aksine, fazlasıyla umursamanın ardından gelen bir sadeleşmedir. İnsan bir süre inanır, bir süre inkâr eder; her iki hâlde de yorulur. İnanç beklenti üretir, inkâr kavga. Oysa hayat ne bekler ne kavga eder. Hayat, acele eder. Ben de aceleye uydum.

Melankolik bir hassasiyetle yaşadım hep. Her şeye gereğinden fazla anlam yükledim: insanlara, sözlere, ilişkilerin geleceğine. Kıymet görmediğim yerde durmamayı öğrendim ama gitmeyi de hemen beceremedim. Toplum, iş hayatı, sosyal ilişkiler... Hepsinde görünmez bir uyumsuzluk taşıdım. Çünkü dünya, yüksek sesli olanı ödüllendiriyor; ben sessizliği seçtim.

Sessizlik bir geri çekilme değil, bir konumdur. Tanrı'yla kavga etmiyorum; çünkü kavga hâlâ bir beklentidir. Teslim de olmuyorum; çünkü teslimiyet, bazen düşünmeyi askıya almaktır. Ben düşünmeyi askıya almadım. Sadece yönünü değiştirdim. Yukarıya değil, yanıma baktım. Felsefe ve edebiyat bana şunu öğretti: Camus'nün saçmalığı, Cioran'ın yorgunluğu, Kafka'nın belirsizliği... Hepsi aynı kapıya çıkıyor. Dünya açıklama istemiyor; dikkat istiyor. Anlam gökten inmiyor; taşıyor. Her gün, küçük ve inatçı bir emekle.

Yas sadece kayıplarla gelmez. Bir yaşama biçimini, bir inancı, hatta bir ihtimali kaybetmek de yastır. İnandığım bazı şeyleri gömdüm. Ardından ağlamadım belki ama hafifledim. Çünkü bazı yükler kutsal değildir; sadece eskidir.

Apateist duruş, benim için bir boşluk değil. Fazlalıkları atma hâli. Ne inkârdayım ne ibadette. Buradayım. Bu bedenle, bu akılla, bu sınırlılıkla. Sorumluluğu göğ'e havale etmeden, suçu metafiziğe atmadan. İyiliği ödül için değil, başka türlü yaşayamacağım için seçiyorum. Biliyorum, bu bir zafer anlatısı değil. Umut da parlak değil burada. Ama kırıntıları var. İnsanın kendi hayatını ciddiye alması başlı başına bir umut. Cevap gelmeyince büyümek mümkün. Beklemeyi bırakınca yürümek de.

Ben göğü susturdum diye dünya anlamsızlaşmadı. Aksine, ilk kez bu kadar gerçek oldu. Ve bu gerçeklik, şimdilik, bana yetiyor.

YUSUF KARA

DOĞUM SANCISININ SANRISALLIĞI ÜZERİNE

Bebeğin hareketlerinin sertleşip bedenime acı verdiği, minik kafasında oluşan tüylerini boğazımda hissettiğim o anlardayım. Bir hastane odasıdayım. Terlikler ayağıma büyük gelmiş. Hemşire uzanarak bekle diyor ancak yatınca bir daha doğrulamamaktan korkuyorum. Öylece oturuyorum. Ayaklarım yataktan sarkmış, parmaklarımın ucuyla yeri hissetmeye, arada bir sertçe vurmaya çalışarak sesler çıkarmaya çalışıyorum. Bu sesler odadaki mevcudiyetime kanıt olacak. Biliyorum.

Gün ışığının giderek azaldığını fark ediyorum. Belli ki saatler geçmiş. Kendimi sonu gelmeyen bir yolun daimi yolcusu gibi hissetmeye başlıyorum. Yol aldıkça menzil daha da uzuyor. Varma çabasından sıyrılmayı denerken karanlık gecelerin kabusunda kayboluyorum. Öyle anlarda görünmez bir el toprakla yoğuruyor bedenimi. Önce gömüldüğümü sanıyorum. Ağzım burnum nemli toprakla doluyor. Nihayet bitti diye düşünüyorum. İşte yolun sonundayım. Sağımdan ve solumdan geliyor sorgu melekleri. Ifadem alimp cehenneme postalanıyorum. Yandıkça serinliyor ruhum. Küllerim savruluyor tüm evrene. Varlığımla, her bir zerremle sirayet ediyorum köşe bucağa Artık ölümsüzüm. En küçük yapı taşıma varana kadar capcanlıyım. Ölümle yaşamın böylesine iç içe, böylesine bir olduğunu bilemezdim.

Ölüm, karanlık değil artık. Aydınlığın ta kendisi. Bir ara kapalı olduğu halde gözlerim kamaşıyor. Doktor, yanındaki hemşireye bilincimin açık olduğunu söylüyor. Daha başka şeyler de konuşuyorlar ama duymuyorum artık. Dinlenmem gerektiğini söyleyip buz gibi odada beni öylece bırakıp gidiyorlar. Dinlenmek böyle bir şey midir diye düşünüyorum. Yalnız, karanlık ve soğuk.

Uzun zamandır bana senelerdir gibi gelen-karnımda minik bir akvaryum taşıyorum. İçindeki balık sürekli hareket ediyor. Yüzmeyi sevecek diyorum usulca. Kimse duymuyor usulca söylediklerimi. Hoş bağırsam da duyulmam artık. Çiğ mavi renkteki sedyeye alıyorlar bedenimi. O an maviliğin içine dalıyorum. Dibini göremediğim bir denizdeyim. Akvaryumum, bu devasa su birikintisi karşısında büyüleniyor. Kendi küçük su dolu evinden. sıyrılıp bu okyanusun bir parçası olmaya hazır. "Öne doğru eğil" diyor bir ses: " iğne yapacağım belinden". Talimatlara itaat ediyorum.

İsyan etmeyi bırakalı uzun zaman oldu. Kaçmak da yok. Teslimiyetin ta kendisiyim. Aldığım her nefes doğum verdiğim her nefes ölüm gibi. Her an yaşamın devinimi içinde gelip gidiyorum. Elimde olmayan şeyleri, ellerimle hayatıma dahil etme hırsım bitivermiş. Bir çığlık sesi yankılanıyor semalarda. Sur üfleniyor. Sadece bebeğimi değil içimde tüm biriktirdiklerimi de doğuruyor gibiyim. Hepsini dayandı kapıya çıkıp özgürlüklerine kavuşmayı bekliyorlar. Yedi kat kesik atmışlar karnıma. Ben yerin yedi kat dibinden çıkarak ilerlerken, bebeğim göğün yedinci katından inerek geliyor. Buluşuyoruz. Yedi çakramız da dahil topyekün bir yenilenme hali. Sağıma soluma selam veriyorum, sonra başımın üstüne ve ayaklarımın dibine, daha sonra önüme ve arkama. En nihayetinde kendimi de selamlayıp ellerimi göğsümde birleştiriyorum. Ben artık eski ben değilim. Değişmeyen tek şeyin değişimin kendisi olduğunu bu denli hissettiğim başka bir an daha olmadı.

ESRA ÖZDEMİR

KARANLIĞIN İÇİNDE KALAN SESLER

Bir zamanlar korkusuzca adımladığımız yolların üstüne şimdi kanın ağır kokusu çökmüş durumda. Çocuk kahkahalarının yankılandığı sokaklar, bugün çığlıkların gölgesinde birleşiyor. Bir zamanlar “Nerede o eski zamanlar?” diyen yaşlılara gülümserken, bir gün onları bu denli haklı bulacağımızı hiç düşünmemiştim. Şehrin bir köşesinde sessizce büyüyen acılar var artık; adını bilmediğimiz, sormaya bile cesaret edemediğimiz acılar. Bir çocuğun gözleriyle karşılaştığımızda, sanki bütün dünyanın ağırlığı bir anda omuzlarımıza çöküyor. Sokak lambaları bile eskisi gibi yanmıyor; ışıkları titriyor, gördüklerine dayanamıyormuş gibi. Bir evin kapısı kapandığında içeride huzur değil, kendine saklanacak bir köşe arayan korkular dolaşıyor.

Biz büyümek istememiştik aslında. Meğer büyümek, kaybetmenin ağır anlamıymış—bunu geç öğrendik. Ve şimdi, unutmayı bilmeyen bir hafıza gibi her adımda geçmişin gölgesini sürüklüyoruz peşimizde. Dünya bu kadar kararmışken bile içimizde hâlâ o eski günlerin kısık bir umut sesi fısıldıyor. Uyku bize kısa bir yalan sunuyor; her sabah gözlerimizi araladığımızda bir anlığına da olsa her şeyin eski hâline döndüğünü sanıyoruz. Oysa gerçek, uyanınca zihnimize yeniden çivilerini çakıyor.

Bazen rüzgârın getirdiği bir koku, bazen kaldırım taşlarının arasına sıkışmış bir anı, kalbimizi hiç beklemediğimiz bir anda yerinden sökülüp alıyor. Bir zamanlar koştığımız yolların bizi artık bir yerlere değil, sadece içimize götürdüğünü fark ediyoruz. Konuşmayan insanların çoğaldığını görüyorsak, bunun nedeni hepimizin aynı gerçeği bilmesi: Söz acıyı hafifletmiyor. Sessizlik daha dolu, daha ağır... Bir bakış, bazen binlerce kelimenin yorgunluğunu taşıyor.

Gece çökünce şehir başka bir yüz takıyor; daha yorgun, daha kırık. Binalar bile susuyor, çünkü onların duvarlarında da saklı hayaletler var artık. Biz ise bu karanlığın içinde birbirimize tutunmayı bile unuttuk. Kimse kimsenin elini tutmuyorsa, asıl felaket orada başlıyor. Ve belki de en tehlikelisi, yavaş yavaş alışıyor olmamız... Korkuya, sessizliğe, kan kokusuna, yorgun sokakların ağırlığına. İnsan her şeye alışıyor; işte bu bizi biz olmaktan en çok uzaklaştıran şey.

Bir zamanlar içimizi ısıtan sesler vardı: annemizin mutfaktan çağırışı, komşu çocuklarının kahkahaları, akşam ezanıyla eve dolan huzur. Şimdi o seslerin yerine sirene benzer bir tedirginlik dolaşıyor şehrin damarlarında. Kimse yüksek sesle gülmüyor artık; mutluluk bile dikkat çeker oldu. Yüzümüz gülse de gözlerimiz gülmüyor, çünkü gözler her şeyi hatırlıyor.

Bazen bir evin penceresinde sarı bir ışık yanıyor; içeride bir aile, bir çay buharı, bir masa... O manzaraya uzaktan baktığımızda hem ısıtıyor içimiz hem de ürperiyoruz:

“Biz o masaya ne zaman oturmayı bıraktık?”

Bazı geceler sabahı beklemekten vazgeçmiş gibi uzun sürüyor. Karanlık büyüdükçe biz küçülüyoruz; kaybolan eşyalar gibi, unutulmuş insanlar gibi... Ama yine de içimizde bir yerde tuttuğumuz o minicik kıvılcım var. Söndü sanıyoruz; oysa karanlık büyüdükçe daha da parlıyor. Belki de umut dediğimiz şey, tam da böyle zamanlarda kök salmak için fırsat kolluyor.

ÇAMURUN MAHKÛMİYETİ

Çamur içinde ancak pirinç yeşerir
Ben bu iklime gebe değilim
Sarsılırken içinde ışıklarla bir tohum
Onu sakınacak güce talip bile değilim
Uzaklaş yavrucuğum, ne olur

Dokunma
Dokunma çünkü batacaksın
Sen bir tohum değilsin yavrucuğum
Ben de bir ana değilim
Ama bir başına o tohumu büyültmeliyim
Çamurlu ellerimden,
Dolunay kadar parlak pirinçler vermeliyim

Doğanın mahkûmu bir zihne gark oldum
Şimdi denizlerin en karanlık dibinde
Sorumlu bir ışık neferiyim sanki
Elbette istemezdim!
Bu karanlıkta küçük bir tohumu,
Korkuyla büyültmeyi...
Derinlerimde boğmadan çeltikler yeşertmeyi...

Şimdi soluk benizli pirinç anlatacak sana
Penceresinden beş şerit ışık süzülen
Kör bir mapusun hayalini
İyi bak yavrucuğum,
Avuçlarındaki aydınlık pirinç
Bir mahkûmun son mektubudur

Artık var gücünle sakın!
Görmesin kanlı mektubumu
Geçmişin o ışıklı, küçük tohumu

NURAY YAY

BITİRİRKEN

TEK BİR GÜN DAHI YAŞIYOR OLMANIN
ÇOK, ÇOK TEHLİKELİ OLDUĞU
HISSINDEN KURTULAMAMIŞTI HIÇ

—MRS. DALLOWAY—VIRGINIA WOOLF